

HARAKATLI O'YINLARDAN FOYDALANISH MEXANIZMINI TAKOMILLASHTIRISH YO'LLARI

Abdujabborova Sabina Kurbonali qizi

Chirchiq davlat pedagogika universiteti
Maktabgacha va boshlang'ich talimda jismoniy tarbiya va sporti
yo'nalish 2-bosqich talabasi
sabinakurbanaliyevna@gmail.com
<https://doi.org/10.5281/zenodo.7870042>

ARTICLE INFO

Qabul qilindi: 20-april 2023 yil
Ma'qullandi: 24-april 2023 yil
Nashr qilindi: 27-april 2023 yil

KEY WORDS

jismoniy tarbiya, harakatli o'yinlar, gender xususiyat, mexanizm, o'quvchi, pedagogik jarayon, ta'lim, tarbiya, boshlang'ich sinf.

ABSTRACT

Mazkur maqolada harakatli o'yinlardan foydalanish mexanizmini takomillashtirish borasida fikrlar keltirilgan bo'lib, unda boshlang'ich sinf o'quvchilarida jismoniy tarbiya darslari jarayonida o'quvchilarni gender xususiyatlarini hisobga olish borasida ma'lumotlar berilgan.

Jamiyat rivojlanishining hozirgi bosqichida barkamol insonni tarbiyalash eng asosiy, kechiktirib bo'lmaydigan muhim vazifalardan biridir. Prezidentimiz SH.Mirziyoyevning 2017-2021 yillarda O'zbekiston Respublikasining rivojlantirishning harakatlar strategiyasi 4.4. bandida o'quvchilarni jismoniy rivojlanishi borasida qator asosli fikrlar keltirilgan[1]. Shu jihatdan olganda, mamlakatimizda sog'lom avlod dasturi harakatining keng tus olgani, ta'lim-tarbiya tizimining tubdan isloh etilayotgani ham ana shu ulug'vor vazifani amalga oshirish yo'lidagi muhim qadamlardandir.

Huquqiy demokratik davlatimiz, ochiq fuqarolik jamiyatining eng ustuvor yo'nalishlaridan biri sanalmish ta'lim sohasida olib borilayotgan islohotlarning asosiy maqsadi, bu jarayonning sifati va samaradorligini oshirishga karatilgan tadbirlar majmuasidan iborat. Shu boisdan, mamlakatimizda yosh avlodning tarbiyasiga, sog'ligiga alohida e'tibor qaratila boshlandi. Prezidentimiz tomonidan 5 ta tashabbusni ilgari surilishi o'quvchilarning bo'sh vaqtlarini mazmunli o'tkazish va foydali mashg'ulotlar bilan ta'minlash, yoshlarning jismoniy kamoloti masalasiga alohida e'tibor qaratilgan.

Kuzatish va tajribalarning tahlillari shuni ko'rsatadiki, boshlang'ich sinf o'quvchilari uchun jismoniy tarbiya yosh avlodni taraqqiy ettirishda muhim vosita hisoblanadi[2]. Tana a'zolarining mo'tadil faoliyati uchun harakat juda zaruriydir. Buyuk hakim, mutafakkir Abu Ali ibn Sino: «Badan tarbiya-sog'liqni saqlashda ulug'vor usuldir» - deydiki, bu fikr xalq pedagogikasidagi: «Kimki qilsa harakat-sog'ligida bo'lar barakat» degan naqlni eslatadi.

Jismoniy tarbiyaga e'tiborni kuchayganligini umumiy o'rta ta'lim maktab o'quvchilari o'rtasida «Umid nihollari» sport musobaqalarining tashkil etilganligi va muntazam o'tkazilib kelinayotganligida, yoki sportning ko'plab turlari bo'yicha O'zbekistondan Olimpiada va jahon chempionlari yetishib chiqib, mamlakatimiz dovrug'ini butun dunyoga tarannum etishida ham

ko'rish mumkin. Bundan tashqari barcha maktablarda, mahallalarda ham turli sport musobaqalari tashkil etilmoqda, ayrim oilaviy musobaqalar ham o'tkazish yo'lga qo'yilib borilmoqda.

Jismoniy tarbiya-bu sof sport musobaqalaridan iborat bo'lgan soha emas. Bu tarbiya orqali bolalarda ko'plab axloqiy-irodaviy xislatlar tarkib toptiriladi. Mashqlarni bajarish davomida bolalarda iroda, tezlik, chaqqonlik, chidamlilik tarbiyalanadi, ularning sog'ligi mustahkamlanadi, ish qobiliyatlari, aqliy faolligi oshiriladi, jasurlik, halollik, qat'iylik, mustaqillik kabi axloqiy xulq meyorlari tarkib topadi, yetuklik sari qadam tashlanadi[3]

Harakatli o'yinlar orqali shakllantirish jamiyatimizdagi madaniy-ma'rifiy sohalarda ilgari bosilgan qadam bo'lib hisoblanadi.

Harakatli o'yinlarning xilma-xilligi ularni o'quv-tarbiya jarayonining juda ko'p sohalarida qo'llash imkonini beradi. Boshlang'ich sinf o'quvchilariga jismoniy tarbiya darslarida harakatli o'yinlardan foydalanishning maqsadi har tomonlama yetuk: chiniqqan, sof fikrli, mard, sabotli, qat'iyatli, kelajakda Vatanni himoya qila oladigan shaxslarni kamol toptirishdan iborat. Shu nuqtai nazardan, umumiy o'rta ta'lim maktablarining boshlang'ich sinflarida harakatli o'yinlardan foydalanishning didaktik asoslarini yaratish ta'lim-tarbiya mazmunini yangilash va boyitish mavzui doirasida muhim ahamiyat kasb etadi, xususan, jismoniy tarbiya darslarida xalq pedagogikasida keng talqin qilingan milliy harakatli o'yinlardan foydalanish masalalarining bugungi kunda salmoqli ahamiyatga ega bo'lib borishi qonuniy va zaruriy bo'lib, uning dolzarbligi quyidagilar bilan izohlanadi:

-birinchidan, ijtimoiy hayotimizning barcha sohalaridagi singari ta'lim tizimining barcha bosqichlarida, jumladan, umumiy o'rta ta'lim maktablarining boshlang'ich sinflarida o'quvchilarga zamon talablari va jahon andozalari asosida jismoniy sifatlarni shakllantirish bilan birga, ularda yuksak ma'naviy madaniyat, axloq va ma'rifat fazilatlarini singdirish va tarbiyalash muammolarining yechimini davr taqozo etishi;

-ikkinchidan, jismoniy va ruhiy jihatdan sog'lom, Vatan sarhadlarini himoya qilish uchun jismonan chiniqqan, fidoyi insonni tarbiyalash, ta'lim va maorif tizimini takomillashtirish, milliy istiqloq g'oyasi asosida ma'naviy va ruhiy jihatdan yangi avlodni voyaga yetkazishga ijtimoiy zarurat tug'ilishi;

-uchinchidan, ta'lim jarayonida qo'llaniladigan harakatli o'yinlarning o'quvchilar yoshi va ularning gerder xususiyatlarini inobatga olish zaruratining tug'ilishi.

Xulosa tariqasida shuni ta'kidlash joizki boshlang'ich sinf o'quvchilarini harakatli o'yilar mexanizimini ta'komillashtirishda nafaqat o'quvchilarning jismoniy rivojlanishi va jismoniy tayyorgarligiga, shuningdek, ularning gender xususiyatlarini hisobga olish muhim ahamiyat kasb etadi.

Foydaniilgan adabiyotlar:

1. Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2017 йил 7 февралдаги “Ўзбекистон Республикасини янада ривожлантириш бўйича Ҳаракатлар стратегияси тўғрисида” ги фармони.
2. Махмудов В.А. Boshlang'ich sinf o'quvchilarni milly harakatli o'yinlar vositasida estetik tarbiyalashni dididak imkoniyatlari. p.f.f.d.diss. Nukus -2018 y. 65-66 b.
3. .Salimov G` boshlang'ich sinflarda jismoniy tarbiya darslarida harakatli o'yinlardan foydalanish . p.f.n. diss. O`zDJTI. Toshkent – 2008 y. 17-18 b.